

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η οικογένεια

*

Σάββατο απόγευμα, στο διαμέρισμα όπου ζω μόνος. Στον τέταρτο όροφο, τον τελευταίο, μικρής πολυκατοικίας. Καθόμουν στην πολυθρόνα, στο σαλόνι. Με απασχολούσε ο λόγος που, τώρα τελευταία, δεν μπορούσα να αντικρύσω τις φωτογραφίες των γονιών μου. Περνούσα από το χωλ, όπου βρίσκονταν, κατεβάζοντας ή γυρίζοντας το κεφάλι. Γιατί είχα αυτή τη συμπεριφορά; Δημιουργούσα υποσυνείδητα προβλήματα στον εαυτό μου για να ξεπεράσω την ανία που με βασάνιζε; Δεν θα ωφελούσε βέβαια να έκλεινα τις φωτογραφίες σε ένα συρτάρι ή να τις πετούσα στα σκουπίδια. Έπρεπε να καταλάβω τι μου συμβαίνει.

*

Σφίξιμο στο λαιμό. Δεν μπορούσα να ξεφύγω απ' ό,τι με απασχολούσε. Βγήκα στη βεράντα. Συννεφιά, σκούρος ουρανός. Ορίζοντας χωρίς φως. Επέστρεψα στο σαλόνι. Η ώρα περνούσε. Νύχτωσε. Πήγα στην κρεβατοκάμαρα. Ξάπλωσα.

Έπρεπε να αποφασίσω να ξεκινήσω από κάπου. Πρώτα πρώτα να κοιτάζω τους γονείς μου κατάματα. Να πάψω να κρύβομαι. Μάζεψα το κουράγιο μου. Σηκώθηκα. Στην εταζέρα με το ρίγος διάχυτο. Ο πατέρας, μεσήλικας, με ελαφρύ ειρωνικό χαμόγελο, η μάνα, νεότερη, σοβαρή, με τα χείλια σφιχτά. Την ηλικία αυτή είχαν όταν ήμουν παιδί. Ήμουν βέβαιος πως κάτι φοβερό θα συνέβαινε. Πράγματι τα μάτια τους άρχισαν να με παρακολουθούν, ενώ οι φωτογραφίες μεγεθύνονταν συνέχεια. Σε λίγο, στο φυσικό τους μέγεθος, μας χώριζε μόνο το γυαλί. Τότε ο πατέρας με ύφος ενοχλημένο πέρασε την κορνίζα. Η μάνα σοβαρή κι αμίλητη τον ακολούθησε. Παρακολουθούσα, ανήμπορος να αντιδράσω. Και οι δυο παρατηρούσαν το διαμέρισμα. Η μάνα έκανε θόρυβο με τα χείλια, όπως όταν αποδοκίμαζε κάτι. Ο πατέρας είπε αυστηρά: «Πρέπει να ξόδεψες πολλά χρήματα γι' αυτές τις αηδίες. Διέλυσες την οικογένειά σου, μένεις μόνος, τίποτε δεν κατάφερες. Στα έλεγα εγώ να είσαι σοβαρός. Η οικογένεια, Αλέξανδρε, δεν διατηρείται με σαγλαμάρες». Το ρίγος μου αυξανόταν συνέχεια, δεν είχα τη δύναμη να ξεφύγω από τον εφιάλτη. Συνέχισε να λέει, όπως το συνήθιζε, ολόένα πιο εκνευρισμένος, επιγραμματικές φράσεις: «Σ' έδωξαν και από τη δουλειά. Το 'ξερα πως κάτι τέτοιο αργά ή γρήγορα θα συνέβαινε. Δεν την άξιζες τη θέση που σου έδωσαν. Και τώρα, τρως από τα έτοιμα; Ως τότε». Κατακόκκινος, σήκωσε το χέρι και μου έδωσε ένα δυνατό χαστούκι. Ένωσα τον ίδιο πόνο όπως παλιά. Λαχανιασμένος άνοιξε την μπαλκονόπορτα και βγήκε στη βεράντα. Η μάνα είπε με περιφρόνηση: «Δεν ξέρει ο μπαμπάς τα τελευταία γεγονότα. Αλίμονό σου, αν τα μάθει. Δεν ήρθες ούτε στην κηδεία μου, ποιος

ξέρει τι θα λείει ο κόσμος». Κρατώντας την τσάντα της βγήκε και αυτή. Έτρεξα πίσω της και αμέσως κλειδώσα την πόρτα, τράβηξα τις κουρτίνες. Δεν ήθελα να τους βλέπω. Αν τυχόν γύριζαν και επιχειρούσαν να μπουν, θα ήμουν υποχρεωμένος να τους ανοίξω.

Κοιτάζοντας συνέχεια πότε προς την κουρτίνα, που μας χώριζε, πότε προς το χωλ όπου βρίσκονταν οι άδειες κορνίζες, πηγαίνοερχόμενα, πάνω-κάτω, με το ρίγος του τρόμου. Κάποτε αισθάνθηκα πως μια σκιά περπατούσε μέσα στο κεφάλι μου, πνέζε τα τοιχώματά του. Κάθισα στην πολυθρόνα. Η σκιά πετάχτηκε έξω. Την είδα στον καθρέφτη που βρίσκεται πάνω από το τζάκι. Σχηματίστηκε η εικόνα του αδελφού μου. Χοντρός μ' εκείνες τις λιωμένες πυτζάμες, τα γυαλιά με το χοντρό μαύρο σκελετό, το σκούρο βαμμένο μουστάκι και τα κιτρινωπά, με αποχρώσεις, μαλλιά. Με ρώτησε: «Έχεις κάνει αποδοχή κληρονομιάς;» Όταν κούνησα καταφατικά το κεφάλι θέλησε να προσθέσει κάτι άλλο. Τραύλισε, κόλλησε στο φθόγγο μιας λέξης, κοκκίνισε. Χάθηκε.

Σκοτάδι. Ακίνητος. Φόβος στο κρεβάτι. Ευτυχώς οι εφιάλτες ήταν όνειρο. Εξουθενωμένος σκέπασα το κεφάλι μου με το μαξιλάρι.

*

Αναψα το φως. Με κόπο κατάφερα να ελέγξω το φόβο που με τυραννούσε. Τώρα τελευταία έβλεπα όνειρα ζωντανά. Οι γονείς μου, ο αδελφός μου, ο Μεγιστάνας, η Άρτεμη, με στριφογύριζαν σε καταστάσεις εφιαλτικές.

Μήπως έπρεπε να επισκεφθώ ένα γιατρό; Πριν από μερικά χρόνια, όταν πια τρίκλιζα, ένιωθα βυθίσματα, τη γη να φεύγει από τα πόδια μου, είχα πάει σε ψυχίατρο. Μου έδωσε Librium, μου συνέστησε να αλλάξω τρόπο ζωής. Παρ' όλο όμως που άλλαξα τρόπο ζωής δεν έγινα καλά. Όταν είχα κάποια δραστηριότητα παρουσιάζονταν τα ίδια συμπτώματα. Ταχυπαλμίες, βυθίσματα. Παραπατούσα. Ενώ στην απραξία η ανία μου ήταν έντονα πιεστική. Τι προκαλούσε τους εφιάλτες, τις νευρικές διαταραχές; Τι με εμπόδιζε ακόμη και τις φωτογραφίες να αντικρύζω; Έπιασα από το κομοδίνο το μπουκαλάκι. Το άνοιξα. Πήρα ένα χάπι. Κάθε φορά που βρίσκομαι σε δύσκολη θέση, μου είναι απαραίτητο. Όμως το φάρμακο δεν θεραπεύει. Ανακουφίζει, ναρκώνει.

*

Εημέρωνε Κυριακή. Πλησίασα το παράθυρο της κρεβατοκάμαρας. Μια γάτα στο απέναντι πεζοδρόμιο. Ησυχία. Σκεφτόμουν πώς θα ξεπεράσω το πρόβλημά μου. Είχα διαβάσει ότι οι ψυχολόγοι για να θεραπεύσουν τους επισκέπτες τους ψάχνουν τις αναμνήσεις τους. Δεν ήθελα να πάω, να εκθέσω σε έναν ξένο τις μνήμες μου, να τον αφήσω να ψάξει το υποσυνείδητό μου. Έπρεπε να το κάνω μόνος μου. Θα άρχιζα από την παιδική ηλικία και θα έφθανα μέχρι σήμερα. Θα τις διηγόμουν στον εαυτό μου με συντομία, χωρίς να χάνομαι σε λεπτομέρειες. Θα αποκάλυπτα πόσο και πώς με επηρέασαν οι γονείς μου στην πορεία της ζωής μου. Θα εντόπιζα τα πλέγματα, θα αντιδρούσα, θα συνέρχονταν τα νεύρα μου. Μετά από κά-

ποιους διαταγμούς, που με προβλημάτισαν για αρκετή ώρα, ως προς την αποτελεσματικότητα της μεθόδου αλλά και τη δυνατότητα προσδιορισμού των αντιδράσεων μου στα πλέγματα και τη θεραπευτική αγωγή των νεύρων μου, άρχισα την αφήγηση. Είχα την ελπίδα πως προχωρώντας θα βρίσκονταν οι λύσεις.

Το σπίτι που μέναμε, όταν ήμουν παιδί, είχε τετράγωνη παράθυρα, σκεπή με κεραμίδια, μακριά σκάλα στα πλάγια, για τον δεύτερο όροφο το δικό μας. Στο χωλ δεξιά το πορτ-μαντώ, με στενόμακρο καθρέφτη. Αριστερά η κουζίνα, με τις φουφούδες για το μαγείρεμα, το μικρό ξύλινο τραπέζι, το νεροχύτη και το ντεπόζιτο νερού. Το χωλ χωριζόταν από τη μεγάλη σάλα, το σαλόνι, με κρυστάλλα διαμαντέ. Δεξιά από τη σάλα η τραπεζαρία, αριστερά οι δύο κρεβατοκάμαρες.

Ο πατέρας έτρωγε μαζί μας κάθε Κυριακή. Διάλεγε από την πιατέλα το καλύτερο κομμάτι, μασούσε με θόρυβο και βουλιμία, του έτρεχαν οι σάλτσες. Αργότερα το ροχαλητό του. Τις άλλες μέρες το μεσημέρι στη δουλειά, στο εργοστάσιο του παππού. Το βράδυ με τους φίλους.

Καρναβάλι, χορός στη σάλα με τα έπιπλα μαζεμένα, τις καρέκλες γύρω γύρω. Τα ζευγάρια πότε στο βαλς, πότε στο ταγκό, αλλά και φοξ-τροτ, ακόμη και τσάρλεστον οι πιο ζωντοί. Ο πατέρας κατσουφιασμένος. Δεν χόρευε, δεν ήξερε. Η μάνα αρνιόταν τις προσκλήσεις. Με το πόδι της κρατούσε το ρυθμό, ενώ ο πατέρας την αγριοκοίταζε.

Στον κήπο του σπιτιού παίζαμε κρυφτό με τα άλλα τα παιδιά. Η μάνα έτρεχε τη σκάλα με λυγμούς, ο πατέρας

την πρόλαβε, της έπιασε το χέρι, το έστριψε. «Ομολόγησε ποιος! Ποιος ήταν!»

Ντυμένη με τα καλά της, τα μαλλιά τυλιγμένα ρολό. Περίπατος με το βλέμμα μακριά από τους διαβάτες. Ο πατέρας φουσκωτός.

Ανάσκελα στο ντιβάνι με αιμορραγία: «Αλέξανδρε, μια πετσέτα γρήγορα!» Έτρεξα στο απέναντι σπίτι: «Η μαμά. Η μαμά!» Είχε ανοίξει η μύτη της. Ίσως από στεναχώρια. Έκλαιγα.

Οστρακιά. Στο σπίτι της θείας, να μην κολλήσει ο αδελφός. Χάδια μέσα στον πυρετό.

Έδειξα του πατέρα τα μαθήματα, τα πρώτα στο σχολείο. Κάτι με ρώτησε, δεν κατάλαβα. Επανέλαβε την ερώτηση, σιωπή. Το χαστούκι μούδιασε το μάγουλό μου, σε λίγο μούδιασαν τα χέρια κι η πλάτη μου.

Ήμουν ο σημαιοφόρος του Δημοτικού Σχολείου. Καμαρωτός, με παραστάτες τα πιο όμορφα κορίτσια. Μετά την παρέλαση, άργησα να γυρίσω σπίτι. Με έδειρε, κατουρήθηκα.

Ιδιαίτερα μαθήματα, για την εισαγωγή στο πρότυπο σχολείο. Ο δάσκαλος ενθουσιασμένος: «Θα πετύχει, κ. Τ. Οπωσδήποτε». Η μάνα σκεφτική: «Δεν διαβάζει».

Ευπόλητος, το καρφί με πόνεσε. Το πόδι πρησμένο, δεν μπορούσα να περπατήσω. Έπρεπε να δώσω εξετάσεις για να μπω στο γυμνάσιο, το πρότυπο σχολείο. Το καρότσι το έσπρωχνε καχεκτικός άνδρας.

Ρώτησε η θεία: «Μήπως είχατε κανένα μέσο;» Ο γιος της δεν είχε πετύχει.

Κούνησε το κεφάλι ο πατέρας. «Τώρα να δούμε τι θα κάνεις».

Προσπαθούσε να επισκευάσει την ντουλάπα. Αδέξιος, λαχανιασμένος. Στεκόμουν δίπλα του, μου ζήτησε να φέρω σφυρί, δεν ήξερα πού να ψάξω. «Κουνήσου, βλάκα!» Όταν δεν το έφερα κρατήθηκε και δεν με έδειρε, ίσως γιατί είχε παρατήσει την επισκευή.

Ο πατέρας μιλούσε ψιθυριστά με τη μάνα: «Πήρα τριακόσιες λίρες προμήθεια». Όταν με είδε η μάνα στην πόρτα έτρεξε και με ταρακούνησε με έκδηλη την ανησυχία: «Τι κάνεις εδώ; Κρυφακούς; Θέλεις να τις φας;»

Αμα τύχαινε να με δει να παίζω θύμωνα: «Με τα μυαλά που έχεις δεν θα καταφέρεις τίποτα».

Όταν η μάνα τού ψιθύριζε στο αυτί, κοιτώντας με εχθρικά, ήξερα πως θα τις φάω, θα κατουριόμωνα. Το ρίγος του φόβου με τύλιγε καθημερινά.

Ήμουν οχτώ, μπορεί κι εννιά χρονών. Ξαπλωμένος ανάσκελα για να δω πότε θα μπει στο δωμάτιο. Τα βλέφαρα μισόκλειστα. Τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος. Ν' αμυνθώ, αν δεν με περνούσε για κοιμισμένο. Η αγωνιά κρατούσε την αναπνοή.

Με τράβηξε απ' το κρεβάτι. Ούτε που πρόσεξε αν κοιμόμωνα. Ακίνητος, χωρίς μιλά, έτρωγα τα χαστούκια και τις κλωτσιές. Η μάνα στην πόρτα σιωπηλή. Είχαμε μαλώσει τ' απόγευμα για κάτι ασήμαντο. «Θα δεις τι θα πάθεις το βράδυ». Ο πατέρας, όσο μ' έδερνε, λαχάνιαζε. Το πρόσωπο κατακόκκινο. Κάποτε σταμάτησε απηυδισμένος. Τότε φώναξε η μάνα. «Φτάνει, θα τον σκοτώσεις». Αυτός μου 'δωσε μια δυνατή σπρωξιά και φεύγοντας της μουρμούρισε:

«Πρώτα μ' ανάβεις και μετά...»

Στο κρεβάτι ανάσκελα, με τα χέρια σταυρωμένα, τα μάτια κλειστά, ευχήθηκα να πεθάνω.

Δεν θυμάμαι να με είχαν ποτέ αγκαλιάσει.

*

Πήγα, σχεδόν τρικλίζοντας, στο σαλόνι. Τράβηξα τις κουρτίνες. Ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά. Κάθισα στην πολυθρόνα. Κάτι σαν κούραση διάχυτη στο σώμα. Ίσως να ήταν από το ηρεμιστικό.

Οι χτύποι από τα δευτερόλεπτα της μέρας συνεχίζονταν. Στριφογύριζα μέσα σε ένα λαβύρινθο από συναισθήματα, ώσπου η πίεσή τους με εκσφενδόνισε στο χάος. Μετά από απροσδιόριστη πτήση σωριάστηκα σε ανοιχτό χώρο, μέσα από ένα σύννεφο σκόνης. Όταν διαλύθηκε είδα με κατάπληξη πως βρισκόμουν στην αυλή του πρότυπου σχολείου. Ησυχία. Θα έπρεπε να έκαναν μάθημα. Προχώρησα προς τις τάξεις. Η πρώτη, δεύτερη και τρίτη στο ισόγειο, ενώ οι άλλες τρεις στον πρώτο όροφο. Το σχολείο, με παραδοσιακά αρχιτεκτονικά στοιχεία, καλόγουστο και καθαρό. Δεν είχε αλλάξει μετά από τόσα χρόνια. Διακριτικά, από το παράθυρο, κοίταξα στην αίθουσα. «Ο πατέρας!» Ήμουν βέβαιος πως δεν ήταν καθηγητής, όμως έγραφε στον πίνακα. «Δεν θα καταφέρεις τίποτα». Στα θρανία παιδικές σκιές. Εγώ στη δεύτερη σειρά, με την αγωνία στο πρόσωπο, έκοβα φύλλα από το βιβλίο μου και τα καταβρόχιζα. Ο πατέρας έδειχνε την επιγραφή. Προχώρησα στην επόμενη τάξη, είδα τον διευθυντή του

σχολείου να με τραβάει από τα μαλλιά, να με πηγαίνει σε μηχανήμα με πολλές βαλβίδες, μανόμετρα κι άλλα τέτοια. Στερρέωσε το κεφάλι μου σε υποδοχή, σχημάτισε το συνδυασμό στο χειριστήριο. Ακτινοβολίες. Το κεφάλι μου μεγάλωνε διαρκώς, ενώ ο διευθυντής κατά περιόδους ανίχνευε το εσωτερικό του με ένα όργανο σαν περισκόπιο. Όταν τελείωσε, παρατήρησα πως και οι σκιές είχαν μεγάλα κεφάλια. Ο διευθυντής χαμογελούσε περήφανος. Μας είχε σφραγίσει όλους με το ανεξίτηλο «είσαι σπουδαίος». Στην τρίτη τάξη, ο πατέρας κι η μάνα, με τρυπάνι, άνοιγαν τρύπες στο κεφάλι μου. Μόλις τελείωναν με τη μια τρύπα τη γέμιζαν με υγρό παχύρρευστο. Διέκρινα γραμμένη στην ετικέτα του δοχείου «Γκρίνια». Ανέβηκα τη σκάλα. Στην πρώτη αίθουσα, στην τετάρτη τάξη, ακούγονταν το λαχάνιασμά μου, χτύπημα μπάλας αλλά και φωνές καθηγητή. Οι σκιές χτυπούσαν τα χείλια τους, όπως η μάνα όταν με αποδοκίμαζε. Στο προηγούμενο μου κεφάλι διακρίνονταν κακοφορμισμένες οι πληγές από το τρυπάνι. Στην πέμπτη το ίδιο σκηνικό, όμως μαζί με το χτύπημα της μπάλας και χειροκροτήματα. Στην τελευταία τάξη, πολλές επευφημίες. Η επιγραφή, «Δεν θα καταφέρεις τίποτα», με πιο έντονα γράμματα ήταν τυπωμένη στο κεφάλι μου, ενώ ένιωθα βαριά τη σφραγίδα του διευθυντή.

*

Εύπνησα. Ο ιδρώτας έτρεχε από το μέτωπο, σκέπαζε το βλέμμα. Έκλεισα τα μάτια. Συνέχισα με τις αναμνήσεις.